

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TE ROESELARE, HOOGLEDESTEEENWEG 415

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 276

Rapport opgemaakt door: Jan Coenaerts

Derbystraat 51

9051 Gent

november 2016

Dossiernr. 20713

Projectcode: 2016K140

Gent

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de geplande bouwwerken.

Er zullen bodemingrepen plaatvinden waarbij een stedenbouwkundige vergunning vereist is. Het onderzoeksgebied situeert zich niet in een zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt en valt niet volledig binnen gabarit bestaande lijninfrastructuur. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site of een vastgestelde archeologische zone. De perceel oppervlakte is groter dan 3000m² en de geplande bodemingreep overschrijdt de 1000m². De aanvrager is niet publiekrechtelijk en het onderzoeksgebied ligt niet (gedeeltelijk) in woon-of recreatiegebied. De geplande bodemingreep zal 5000m² overschrijden. In het kader van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet moet voorafgaand aan deze bouwvergunning een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet).

Het onderzoeksgebied is gelegen in een landelijke omgeving met in het verleden een lage densiteit aan bebouwing.

1.2 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied. Hierbij wordt er van uitgegaan dat het spreidingspatroon van archeologische vindplaatsen sterk afhankelijk is van de fysieke eisen die werden gesteld aan het landschap.

Voor pre-agrarische gemeenschappen (paleolithicum t/m neolithicum) was een ecologisch divers landschap belangrijk. De mens trok zijn tijdelijke kampementen meestal op langs overgangszones van nat naar droog, zoals bijvoorbeeld op droge zandruggen in beekvalleien. In dergelijke gradiëntzones zijn namelijk de rijkste en meest diverse voedingsbronnen aanwezig en was drinkwater binnen handbereik. Een dergelijke gradiëntzone was mogelijk aanwezig in de Mandevallei die zich tot net ten zuiden van het studiegebied uitstrekt. De quartairgeologische sequentie van de vallei verradt dat bedekte Weichseliaanafzettingen voorkomen in de regio. Dergelijke eolische zandige leemgronden vormden lokale ophogingen die boven de vochtige riviervallei uitstaken en zo foci van bewoning konden vormen. Deze landschapselementen zijn later bedekt door alluvium uit de Mandel. Het aantreffen van concentraties vuurstenen werktuigen, afval en haardkuilen of afvalkuilen in deze bedolven paleobodems kan bijgevolg niet worden uitgesloten. Ze kunnen verwacht in het zuidelijk deel van het studiegebied op de top van het bedekt zandig substraat. Door de grote spreiding van dergelijke sites en de lage hoeveelheid aan geproduceerde sporen is de kans op aantreffen echter klein.

Bij de introductie van de landbouw werd de geschiktheid van de bodem voor het plegen van akkerbouw een cruciaal criterium. De eerste akkers werden op de vruchtbaarste en makkelijk te bewerken gronden aangelegd. De natuurlijke bodems ter hoogte van het studiegebied bestonden uit lichte zandleembodems met gunstig waterregime die zeer geschikt waren voor akkerbouw en veeteelt. Het bewijs van de vroege aanwezigheid van landbouwers in de Mandelvallei komt uit het centrum van Roeselare waar een gepolijste bijl uit het midden-neolithicum werd gevonden.

De gunstige landschappelijke positie voor het plegen van landbouw maakt het studiegebied in de perioden na het neolithicum waarschijnlijk even aantrekkelijk voor bewoning. Toch ontbreekt elk

spoor van menselijke activiteit uit de metaaltijden en Romeinse tijd. Mogelijk heeft dit te maken met de aard van de bewoning (rurale sites met lage densiteit) en het gebrek aan onderzoek. Ook uit de middeleeuwse periode is archeologisch niets gekend. Toch gaan de kernen van Hooglede en Roeselare terug tot deze periode. Waarschijnlijk vervulde het studiegebied een agrarische functie tot diep in de 19^e eeuw wanneer voor het eerst bewijs opduikt van bewoning dankzij de Atlas der Buurtwegen.

Het terrein kon tot in recente tijden gekarakteriseerd worden als ruraal. Bijgevolg kunnen hier voornamelijk verspreide sporen van agrarische randactiviteiten worden verwacht zoals perceelsgrachten, paalkuilen, afvalkuilen en bijgebouwen.

1.3 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het potentieel tot kennisvermeerdering bestaat hier voornamelijk uit het aantreffen van archeologische sites met een lage densiteit die getuigen van neolithische tot 18^e-eeuwse landbouwactiviteiten. In het zuidelijk deel van het terrein is tevens een kleine kans om op grote diepte paleolithische en mesolithische sites aan te treffen. Tenslotte is er een kans op het aantreffen van de resten van de recente hoeve die tussen de 18^e en 19^e eeuw werd opgericht.

Er zijn echter drie redenen waarom het bodemarchief wellicht in grote mate reeds verstoord is:

Ten eerste is het de vraag in hoeverre deze archeologische sporen zijn bewaard. Een groot deel van het studiegebied is namelijk vergraven tussen de 19^e en 20^e eeuw:

- Historische kaarten indiceren dat het noordelijk deel van het studiegebied verstoord is door het uitgraven van de brede erfgracht.
- Op het einde van de 19^e eeuw werd op het terrein een vijver aangelegd die het bodemarchief ter hoogte van het centrale deel van het studiegebied volledig vernietigde.
- Ten laatste vanaf het eerste deel van de 19^e eeuw loop een weg door het zuidelijk deel van het studiegebied die ten laatste vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw werd voorzien van een gracht. De weg, maar vooral de gracht heeft het bodemarchief mogelijk volledig verstoord over een beperkte oppervlakte.

Ten tweede werden bij de aanleg van de vijver taluds opgeworpen van 2 tot 3 meter hoog.

De recente ophoging van ca. 5 tot 6m zorgt er voor dat archeologische lagen grotendeels worden gespaard bij uitvoering van de werken. **Hierdoor is het potentieel voor kennisvermeerdering nihil. Een eventueel onderzoek met ingreep in de bodem zou bovendien een enorme financiële kost met zich meebrengen en een groot deel van het natuurlijk loopvlak ter hoogte van het studiegebied is bovendien reeds verstoord. Een kosten-baten afweging dwingt ons bijgevolg geen verder onderzoek aan te raden.**

2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het gevoerde bureauonderzoek is naar onze mening volledig als archeologisch vooronderzoek bij aanvraag voor de stedenbouwkundige vergunning voor de Hoogledesteenweg 415 te Roeselare.

Op basis van een analyse van landschappelijke, historische, cartografische en archeologische gegevens over het projectgebied menen wij te kunnen besluiten dat de impact van de geplande werkzaamheden op het potentieel aanwezige archeologisch bodemarchief minimaal is.

Het potentieel tot kennisvermeerdering is dan ook gering. Een kosten-baten afweging pleit daarom voor het **afzien van verder onderzoek**.

Ondanks de vrijgave van het tracé willen we onder aandacht brengen dat er voor archeologische vondsten een meldingsplicht geldt.